

Cangcun — tovarna avtomobilov v Cangcunu je prvi dograjeni objekt kitajske industrije motornih vozil. Njena zmogljivost bo znašala prihodnja leta 20.000 vozil na leto.

Drugi petletni plan Kitajske

Prost promet z blagom in samostojno funkcioniranje gospodarskih podjetij

Pred nekaj več kakor mesecem dni je končal delo VIII. kongres KP Kitajske, ki od obojditve države ni sklicevala kongresov. Razen velikega števila političnih poročil, diskusij in resolucij, katerih rezultat je bil med drugim tudi sprememba statuta KP Kitajske, so na kongresu govorili tudi o gospodarskih problemih in o industrializaciji Kitajske. Pravzaprav so v osnovi razpravljali o sprejetju predloga za drugi petletni plan. Znano je namreč, da na Kitajskem pričakujejo uspešno izpolnitev določenih nalog iz prvega petletnega plana pred rokom, torej pred koncem leta 1957. Ker v tem času ne bo novega kongresa Partije, so sklenili, da že sedaj razpravljajo o predlogu za drugi petletni plan.

Predlog plana, ki so ga odobrili na kongresu, ni točno fiksiral vseh planskih nalog, določil so pa osnovne smernice gospodarskega razvoja. Drugi petletni plan je bil postavljen kot sestavni del petnajstletnega razdobja, ki ga je KP Kitajske sprejela kot rok za osnovno industrializacijo.

Tako so razumljivi splošni proporci plana.

Skupna vrednost industrijske in kmetijske proizvodnje naj bi v letu 1962 bila po planu za 75% večja od vrednosti, ki jo bo industrijska in kmetijska proizvodnja ustvarila po planu v letu 1957. Pri tem naj bi se industrijska proizvodnja povečala za 100%, kmetijska pa za 35%. V okviru industrije ima prednost težka industrija in po planu je določeno, da naj bi v letu 1962 proizvodnja sredstev za proizvodnjo dosegla 50% vsega obsega industrijske proizvodnje.

Računajo, da se bo narodni dohodek povečal za 50%. Hkrati je planirano, da se investicije za zgraditev proizvodnih gospodarskih objektov povečajo s 35% proračunskih izdatkov na 40%. Ta podatek govori o prizadevanju, da bi se okrepila in pospešila industrijska graditev.

Drugi petletni plan postavlja kot glavno nalogo industrijsko graditev, pri kateri imajo prednost težka industrija, socialistična preobrazba vasi, s krepitvijo kolektivne in javne lastnine.

povečanje industrijske in kmetijske proizvodnje, usposabljanje kadrov, ki so potrebni za vrsto industrijskih podjetij ali vej, kakršne doslej na Kitajskem niso obstajale, in dvig življenjskega standarda.

Naloge, s katerimi računajo v zvezi s povečanjem industrijske proizvodnje, so znane. Tako planirajo zvišanje proizvodnje jekla s 4,1 milijona ton v letu 1957 na 10 do 12 milijonov ton v letu 1962. V istem razdobju naj bi povečali proizvodnjo električne energije na 40 do 43 milijard kilovatskih ur, premoga za 190 do 200 milijonov ton, surove

nafto 5 do 6 milijonov ton, aluminija 100 do 120 tisoč ton, umetnih gnojil 3 do 3,2 milijona ton, metalurške opreme 30.000 do 40.000 ton, strojev 60.000 do 65.000 kosov, cementa 12,5 do 14,5 milijona ton itd. Med drugim petletnim planom bodo zgradili 8003 do 9.000 km novih železniških prog.

Pravtako planirajo pomembno povečanje proizvodnje lahke industrije. Tako naj bi se proizvodnja bombažnih tkanin zvečala s 6 milijard metrov v letu 1957 na 8 milijard metrov v letu 1962. V istem času naj bi se povečala proizvodnja bombažnega

prediva za 181.000 ton in naj bi dosegla 1.635.000 ton. Proizvodnja soli bo znašala 10 do 11 milijonov ton, sladkorja 2,4 do 2,5 milijona ton, papirja 1,5 do 1,6 milijona ton.

Kmetijska proizvodnja bo znamenovala v drugem petletnem planu pomemben porast. Pridelek žita se bo povečal od 182 milijonov ton v letu 1957 na 250 milijonov ton v letu 1962, proizvodnja bombaža od 1.435.000 na 2.400.000 ton, soje od 11,2 na 12,5 milijonov ton itd.

Kongres KP Kitajske je razen sprejetja drugega petletnega plana sklenil tudi stvari, ki bodo lahko imele pomembne posledice za nadaljnji gospodarski razvoj in preobrazbo gospodarstva. Gre za ustanovitev prostega trga v okviru planskega gospodarstva. Kongres je prišel do prepričanja, da so postali ukrepi, ki so jih zadnja leta podvzemali zaradi omejevanja privatne industrije in trgovine, nepotrebni. Privatna industrija je mogla doslej proizvajati izključno za državno trgovsko mrežo. Hkrati so distribucijo blaga trgovini na drobno opravljale izključno državne družbe. Metode kontroliranja trga so onemogočale zasebnim trgovcem, da bi se ukvarjali s prometom s kmetijskim in pridelki.

Razen teh omejevalnih ukrepov, ki so onemogočili privatno iniciativo, so napravili določene napake tudi v preobrazbi trgovine, obrti, industrije in kmetijstva, večinoma, kakor so poudarili na kongresu, zaradi naglice, s katero so delali. Na kongresu so nadalje ugotovili, (Konec na 15. strani)

PRIMERJAVA EKONOMSKEGA POTENCIALA KITAJSKÉ, INDIJE IN JAPONSKE

		Proizvodnja			Proizvodnja na prebivalstvo (Indeks Kitajske = 100)		
		Kitajska	Indija	Japonska	Kitajska	Indija	Japonska
Elektroenergija	milijard kwh	10.800	7.300	60.000	100	106	3.666
Premog	milijonov ton	82	36	42	100	69	241
Surovo železo	tisoč ton	3.030	1.930	4.870	100	100	1.663
Jeklo	tisoč ton	2.170	1.680	7.750	100	122	2.380
Cement	tisoč ton	4.730	4.420	10.580	100	145	1.466
Bombažno predivo	tisoč ton	830	700	470	100	136	379
Papir	tisoč ton	480	140	1.900	100	50	2.700

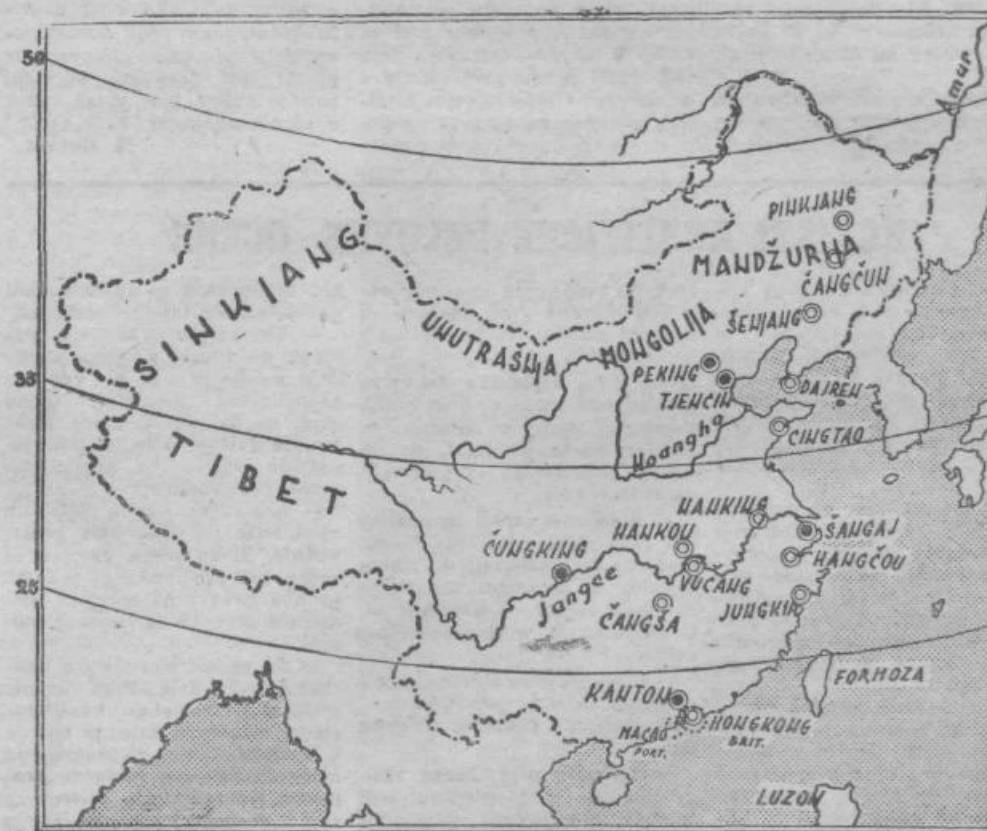
Skupna površina Kitajske znaša blizu 10 milijonov km². Po številu prebivalstva je Kitajska največja država na svetu. Na podlagi zadnjega popisa sredi leta 1953 znaša število Kitajcev 602 milijona. Tu je všteto tudi okrog 9 milijonov Kitajcev na Formozi in okrog 11 milijonov, ki so se izselili v druge države. Naravni prirast je zelo velik, tako da se prebivalstvo Kitajske vsako leto povečuje za okrog 10 do 12 milijonov.

Področje, ki ga sedaj obsega celinska Kitajska (brez Formoze) se deli na pravo Kitajsko (vštevši Mandžurijo), notranjo Mongolijo, Tibet in Sinkjang. Prava Kitajska se deli na severno in južno Kitajsko, meja med njima teče približno po 33 vzporedniku.

Največje kitajske reke so Hoang-ho in Jangeckjang. Hoang-ho je dolga okrog 4.000 km, Jangeckjang pa okrog 5.200 km. Tretja po velikosti je reka Si, ki je dolga okrog 2.200 km. Hoang-ho ali Rumena reka nosi s seboj rumeno lesno blato, čigar plasti so zelo rodovitne. Čeprav pogosto spreminja strugo in v posameznih letih povzroča veliko škodo, je izliv reke zaradi rodovitnosti zelo gosto naseljen. Jangeckjang (ali Modra reka) je plovna skoraj po vsem toku. Delta te reke daje zelo ugodne pogoje za namakanje. To je zelo naseljeno področje, na katerem živi ponekod tudi po 100 prebivalcev na 1 km². Po drugi strani pa so to pol pustinski predeli, kot je notranja Mongolija, Sinkjang in Tibet zelo redko naseljeni (okrog 5 prebivalcev na 1 km²).

Največja kitajska mesta so Sanghaj (nad 6 milijonov prebivalcev), Peking (blizu 3 milijone) in Tjencin (okrog 2,5 milijona). Hankov, Mukden in Kanton spadajo med mesta z nad pol milijona prebivalcev.

Največ industrije je razmeščeno v severni Kitajski (Mandžuriji) in obmorskih predelih (Sanghaj). Sicer pa je Kitajska kmetijska dežela, kjer okrog 80% prebivalcev živi na vasi. Po drugi strani pa ima dežela bogate energetske vire in razna rudna bogastva. Toda le-ta niso dovolj raziskana zlasti ne v notranjosti dežele. Nezadostno razvita prometna mreža tudi ovira njihovo izkoriščanje. Sedaj so na vrsti obsežna raziskovalna dela bogastva dežele in priprave za njihovo povezovanje in izkoriščanje.

KITAJSKA

(NADALJEVANJE)

da so bile združene zasebnih delavnic, trgovin ali industrijskih podjetij včasih brezsmotne in da v kmetijskih zadevah niso posvečali dovolj pozornosti postranskim zanimanjem združnikov.

Zato so sklenili, da bodo sistem trgovine premenili tako, da bodo omogočili tovarnam, da same kupujejo in prodajajo surovine in blago.

Kot kontrolirano izključno trgovino bodo s tem namenom hkrati le promet z izdelki, ki vplivajo na nacionalno blaginjo, kakor so na primer bombažno predvilo, premog, sladkor itd. Pri vseh potrošniških predmetih, ki jih je na razpolago več vrst, naj bi postopno odpravljali izključno trgovino (trgovino izključno državne trgovske mreže) in uvajali prost promet. Trgovinam bo omogočeno, da bodo kupovale blago od vsake trgovske tvrdke ali tovarne. Računajo, da bo tak sistem trgovine vzpodbujal tovarne, da bodo bolj skrbela za izboljšanje svoje proizvodnje.

Razen prostega prometa so sklenili omogočiti tudi bolj samostojno in bolj svobodno poslovanje gospodarskih podjetij in preprečevati neupravičeno združevanje ter enotne uprave vrste malih gospodarskih podjetij, da bi se tako povečala proizvodnja majhnih tovarn pri zadovoljstvu potreb trga.

Glede cen bo nova politika prostega trga omogočala bolj svobodno formiranje cen višjega nivoja za blago boljše kakovosti ali novega asortimaja. Pravtako se bodo prosto formirale cene nekaterih izdelkov, ki preidejo sedaj v režim prostega prometa in ki so bili doslej kontrolirani.

Planski nakup in prodaja države bosta ostala še naprej glede osnovnih predmetov, kakoršen je žito. Skupna vrednost blaga, ki bo v trgovini na drobno prešla v režim prostega prometa doseže 12 milijard juanov, kar pomeni nekaj več kakor četrtino vsega prometa na drobno.

Glede proizvodnje so na kongresu sklenili, da naj se največji del industrije in kmetijske proizvodnje še naprej razvija po planu, del te proizvodnje pa naj se proizvaja prosto v okvirih določenih s planom in po zahtevah trga.

SVETOVNA PROIZVODNJA PREMOGA

	V milijonih ton			Odstotek svetovne proizvodnje		
	1929	1937	1950	1929	1937	1950
Severna Amerika	566,0	463,1	518,9	40,0	33,0	32,3
Evropa	680,5	635,5	650,6	48,2	46,5	40,5
Oceania	12,9	14,8	20,8	1,0	1,1	1,3
ZSSR	42,3	133,0	260,0	3,0	9,5	16,2
Afrika	14,5	17,1	30,0	1,1	1,2	21,9
Latinska Amerika	3,3	4,4	6,3	0,2	0,3	0,4
Azija	92,2	118,1	118,0	6,5	8,4	7,4
Svet skupno	1.411,6	1.404,0	1.404,6			
Razvite države	1.297,4	1.266,6	1.447,8	91,9	90,2	90,2
Nerazvite države	114,2	137,4	156,8	8,1	9,8	9,8

Svetovna proizvodnja trdih goriv zaznamuje v zadnjih 20 letih manjši porast. V razdobju od 1929 do 1950 znaša ta porast 0,6% na leto. Opaža se, da je bila proizvodnja občutno zmanjšana v najpomembnejših proizvodnih področjih, v Severni Ameriki in Evropi, in da je bil dosežen ustvarjeni porast v skupni svetovni proizvodnji premoga zaradi povečanja proizvodnje v drugih področjih, predvsem v ZSSR.

SVETOVNA PROIZVODNJA ELEKTRIČNE ENERGIJE

	(milijard kwh)		
	1929	1937	1950
Severna Amerika	110,7	147,5	380,2
Evropa	167,8	164,0	287,0
Oceania	3,2	5,6	13,2
ZSSR	6,3	35,6	96,0
Afrika	3,0	6,6	14,7
Latinska Amerika	5,7	9,9	21,9
Azija	19,2	41,9	65,4
Svet skupaj	255,9	411,4	872,4
Razvite države	214,8	336,8	740,9
Nerazvite države	41,1	74,6	131,5

Naglica porasta svetovne proizvodnje električne energije je bila zelo velika in je v razdobju od leta 1929 do leta 1950 znašala 6% na leto. Značilno je, da se še vedno hitreje razvija proizvodnja elektroenergije na bazi toplotnih virov kakor na bazi izkoriščanja vodne energije. Regionalno je bil porast proizvodnje električne energije v tem razdobju povsod zelo pomemben, razen v Evropi, kjer se je proizvodnja povečala samo za 167%.

REGIONALNA UDELEŽBA V SVETOVNI POTROŠNJI ENERGIJE

	(V ODSOTOKIH)		
	1929	1937	1950
Severna Amerika	46,2	40,6	44,6
Evropa	37,6	35,2	28,4
Oceania	0,8	1,0	1,2
ZSSR	3,9	9,4	12,9
Afrika	0,9	1,1	1,4
Latinska Amerika	1,4	1,7	2,4
Azija	6,0	7,3	6,3
Razvite države ¹	86,1	84,3	85,3
Nerazvite države	10,7	12,0	11,9

¹ Severna Amerika, Zahodna Evropa, ZSSR

GOSPODARSTVO V SVETU

SVETOVNA POTROŠNJA ENERGIJE NA PREBIVALCA

	(TONE EKVALENTNEGA PREMOGA)		
	1929	1937	1950
Severna Amerika	6,48	5,81	7,42
Evropa	1,90	1,84	1,99
Oceania	1,75	1,11	2,86
ZSSR	0,42	1,07	1,78
Afrika	0,12	0,15	0,20
Latinska Amerika	0,23	0,27	0,41
Azija	0,11	0,14	0,14
Svet	0,91	0,95	1,12
Razvite države ¹	2,87	2,85	3,66
Nerazvite države	0,14	0,17	0,19

¹ Severna Amerika, Zahodna Evropa, ZSSR

Tabela o potrošnji energije na prebivalca zelo zgovorno kaže razlike v preskrbi dela v posameznih svetovnih področjih. Največji porast je bil dosežen v razdobju 1929—1950 v ZSSR in znaša 1,36 tone ekvivalentnega premoga na prebivalca. Kljub temu pa dosežena raven potrošnje energije v ZSSR še vedno zelo zaostaja za Severno Ameriko, občutno za Oceano, ki je prav tako dosegla pomembno povečanje, in neznatno za Evropo, ki je kakor vsa druga področja, izvzemši Severno Ameriko, pod povprečjem razvitih držav. Tabela nadalje kaže povečani razkorak v razvoju razvitih in nerazvitih držav, oziroma povečanje razlike med njihovimi gospodarskimi potenciali. Razvite države se povečale potrošnje energije za 790 kg ekvivalentnega premoga na prebivalca, nerazvite države pa šele za 50 kg.

Nerazvitost posameznih področij se jasno odraža v podatkih o potrošnji energije na prebivalca, kakor tudi v podatkih o odstotku udeležbe posameznih področij v skupni svetovni potrošnji energije. Ta druga tabela kaže, da se je v računskem razdobju položaj nerazvitih držav v potrošnji energije izboljšal, čeprav neznatno, da pa se je delež Evrope občutno zmanjšal.

REGIONALNA UDELEŽBA PRI SVETOVNI PROIZVODNJI NAFTE

	(V ODSOTOKIH)		
	1929	1937	1950
Severna Amerika	68,3	62,8	53,3
Evropa	2,8	3,1	1,9
Oceania	—	—	—
ZSSR	6,4	5,9	7,0
Afrika	0,1	0,1	0,4
Latinska Amerika	16,1	15,3	19,2
Azija	6,3	8,8	18,2
Razvite države ¹	74,9	73,1	61,1
Nerazvite države	25,1	26,9	38,9

¹ Severna Amerika, Zahodna Evropa, ZSSR

Spremembe, ki so nastale na področju zemljepisne razdelitve največjih nahajališč nafte, so predvsem vidne v pokazatelju razdelitve proizvodnje te surovine med razvite in nerazvite države. Čeprav daje področje razvitih držav še vedno skoraj dve tretjini svetovne proizvodnje nafte, je vendar skok, ki so ga nerazvite države napravile od leta 1929 do leta 1950, pomemben in znaša skoraj 14 točk. To sprememba je povzročila nagli porast proizvodnje nafte v državah Srednjega vzhoda, zaradi katerega se je predvsem povečala proizvodnja nafte v tem razdobju tudi absolutno.

Prvi petletni plan in njegova izpolnitev

Razdobje gospodarske obnove je na Kitajskem trajalo do leta 1952. Do tega časa so ustvarili temeljne pogoje za prehod na intenzivnejšo gospodarsko graditev z dolgoročnimi plani.

Prvi petletni plan, ki je obsegal razdobje od leta 1953 do 1957, je doboval močno koncentracijo v graditvi bazičnih vej gospodarstva (energetike, metalurgije in strojne industrije, prometa itd.).

Med prvim petletnim planom naj bi se proizvodnja jekla povečala od 1,35 milijona ton v letu 1952 na približno 4,12 milijona ton v letu 1957, proizvodnja valjanega jekla pa od 0,74 milijona ton na 1,85 milijona

ton. V istem razdobju naj bi se povečala proizvodnja premoga od 63,5 milijona ton na 113 milijonov ton, proizvodnja električne energije pa s 7,3 milijarde kilovatnih ur na 17,9 milijarde kilovatnih ur. Povečanje proizvodnje strojnih orodij naj bi znašalo okrog 250 odstotkov.

Posebno mesto so imeli v planu napori za povečanje proizvodnje žita in bombaža. Čeprav je že v razdobju obnove proizvodnja bombaža dosegla rekordno številko, naj bi se povečala za nadaljnjih 350.000 ton in tako v letu 1957 dosegla raven 1.635.000 ton. Planirano povečanje proizvodnje žita je znašalo okrog 30.000.000 ton, pro-

izvodnje sladkorja pa okrog 5 milijonov ton.

Po poročilih o dosežanjih uspehih pri izpolnjevanju namenov, ki so bile postavljene s prvim petletnim planom, so že v mnogih vejah približujejo k uspešni izpolnitvi. Na Kitajskem gojijo upanje, da bo prvi petletni plan končan precej pred rokom. Že v letu 1955 so dvignili skupno proizvodnjo surovega železa na 3,6 milijona ton, surovega jekla na 2,85 milijona ton, valjanega jekla pa na okrog 2 milijona ton. Na neki konferenci rudarjev so ugotovili, da je povečanje premoga, kakor je bilo določeno nezadostno. Rudarji so se hkrati zavedali, da bodo proizvodnjo

premog dvignili z nivoja 93 milijonov ton, kolikor so ga nakopali v letu 1955, na okrog 130 milijonov ton v letu 1957. Pravtako računajo s prekoračenjem planskih nalog v proizvodnji električne energije, ki naj bi v letu 1957 dosegla raven 18 milijard kilovatnih ur. Zelo pomembno je tudi povečanje proizvodnje tekstilne industrije. V letu 1957 hočejo izročiti v obratovanje večje število tekstilnih tovarn, med njimi tudi tovarno umetnih vlaken. Zaostajanje kmetijstva v prvih dveh letih izpolnjevanja plana je posebno ublažila ugodna žetev v letu 1955. Tega leta

je žetev presegla vsa pričakovanja.

Praksa organiziranja množičnih akcij, je dosegla na Kitajskem doslej še ne ugotovljene obsege. Številna namakalna dela in zgraditev prometnih zvez po vsej državi, ki jih gradijo z množično udeležbo kmetov in mladinskih delovnih brigad, so velikega ekonomskega pomena. Opravljena namakalna dela so v začetku leta 1956 omogočala namakanje okrog 32,6 milijona ha zemlje, kar predstavlja okrog eno četrtino vseh obdelovalnih površin.

S. B.

Zaradi tehničnih težav je izšla današnja številka »Naše skupnosti« z majhno zamudo. — Prosimo bralce, da nam zamudo uvidevno oprostite!